

VÝSTŘÍZEK Z ČASOPISU

Ostravský večerník

21. VI. 1976

ze dne

VÝSTŘÍZEK Z ČASOPISU

SVOBODNÉ SLOVO, VĚSTNÍK

18. XI. 1976

Maďarská hra v Ostravě

SOUČASNÁ maďarská dramatická tvorba je častým hostem na našich jevištích. A vzpomeneme-li jen několika titulů z poslední doby (Ŕrkény - Kočičí hra, Szakonyi - Omluva poruchu), pak můžeme konstatovat, že právem. To potvrzují i Přísnilí milenci (překlad titulu se nám nezdá nejvhodnější) Boris Palotaiové, které nyní hraje Divadlo Petra Bezruče v Ostravě. Je to hra, která poskytuje možnost nahlédnutí do problémů vztahů rodičů a dětí. Rozpor je nazírán jednak očima generace starší (zde hlavně zastoupené matkou), jednak je konfrontován názory mladých. Nastudování hostujícího Otakara Koska je postaveno na mluvných dialozích dobrého překladu Kateřiny Pošové a na výborných hereckých výkonech vhodně vybraných hereckých typů. Přestože ústředními postavami jsou Zořka a Imre, zdařile interpretovaní R. Doleželovou a novým členem souboru Z. Žákem, nemálo přispívají k názorovému vyznění příběhu i Št. Ranošová (Zořčina matka) a A. Borovec (strýc). Generaci mladých dokresluje v schematictější poloze V. Janků (kamarádka Marta) a Ot. Prajzner (přítel Martin). Představení se hraje ve výpravě S. Rycheckého a se scénickou hudbou L. Egerta. ars

Opět rodiče a děti

DPB

Premiérou PRÍS-NÝCH MILENCŮ vstoupila do repertoáru Divadla Petra Bezruče další z těch her, které pojednávají o mladých lidech a porovnávají složitý vnitřní svět hledajícího mládí se zdánlivě jednodušším, protože usudlejším a v nalezených konvencích zabydlelejším životem dospělých. Autorka nové hry, Boris Palotaiová, patří už ke starší generaci maďarských prozaiků. Přísnilí milence napsala jako svou dramatickou prvotinu. Autorčin věk i její sklon k epice jsou však na nich patrní. Je sice obdivuhodné, s jakou objektivitou a s jakým taktem přistupuje k problematice mladého člověka, ale zároveň je dobře čitelné, že větší míra sympatie a někdy až sentimentální něhy zabarvuje její pohled na trochu starosvětský život dospělých. Svěbtá je také v tom, jak pozorně sleduje, nejen čím se dvě generace odlišují, ale i to, co je jim v dnešním světě společné. A nachází to především v neodbytném pocitu strachu z osamocení, z něhož pak též motivaci všech kompromisů, na něž přistupují starí i mládí. Palotaiová se tak jeví jako umělkyně vyzrálá životní zkušeností a moudře spravedlivá.

I když jsou tedy Přísnilí milenci do jisté míry diferencováni od ostatních her, které jsou na toto téma dnes v Ostravě hrány, jejich inscenace však tendenci určitého stereotypu posiluje. Už v hereckém obsazení. V postavách matky a dcery opět vidíme Š. Ranošovou a R. Doleželovou. Obě usilují jistě o výkony svěbtá. Š. Ranošová soustřeďuje paní Bontovou k projevu střídnému, soustředěnému k nitru postav, v němž vede jen velmi decentně naznačovaný zápas o porozumění životu své dcery a v němž přináší neokázalou obět jejímu štěstí. A přesto v mnohém si vybavíte její matku Lizu ze hry Roščinovy, stejně jako u R. Doleželové její nedávnou Valentinu nebo Marii z Parádního pokoje. Vnitřně nalomenou přítelkyni hraje tentokrát V. Janků (v alternaci se S. Kudrovou). Změnu přináší pouze obsazení

mužských rolí. Ani ne tak u O. Prajznera, jenž svého Andráse staví hlavně na vnějších, převážně nesympatických rysech, jako spíše u A. Borovce, s kultivovanou hereckou kázní vytvářejícího strýce Michala. Ale zejména u nového člena divadla, Z. Žáka, jenž roli Imreho tvoří v pevných obrysech, s příjemným a zvukově nosným hlasovým témbrem. Zůstane-li příznivý dojem, který zanechává, trvalý, to ukáže další praxe, zejména bude-li i on nadále obsazován v mezích určitého oboru.

Druhým stereotypním prvkem inscenace je její výprava. Znovu jeviště proměněné v televizní či filmové studio, znovu skládky nábytku s vychozenými trasami mezi jednotlivými kusy. S. Rychecký postavil na osklivé žluté podlaze byt o dvou pokojích s kuchyní, předsíní a komorou. Pro potřeby režie však jednotku dosti nadměrnou, neboť hostující Otakar Kosk dramaticky využívá jen předního plánu scény, zatímco zadní slouží převážně jen účelům ilustrativním. Dramaticky je tímto diferencovaný prostor rozehráván jen živým domácím koloběhem, jenomže ten speciíka jednotlivých místností vůbec nepotřebuje. Jinak musí režisér obezřetně čelit hlavně těm kvalitám hry B. Palotaiové, které prozrazují dlouhodobou epickou zkušenost autorčiny. Jsou to scény životních rekapitulací, v nichž se ve vypravování (byť dialogizovaném) vracíme do minulosti postav. Tam hra ztrácí na konfliktu napětí, s nímž tak temperamentně začíná, tam pramení její inscenační problémy.

Je jistě velmi těžké tvořit repertoár divadla, které hraje převážně pro mladé diváky. A nejobtížnější je zřejmě vyvarovat se toho, aby se generační vztahy nezačaly jevit jako hlavní holest našeho světa. Aby se takto opakovanému pohledu nezačal nakonec divák sám bránit a aby se neukázalo, že povážlivě prořídila hlediště začínají být už projevem této obrany. Neboť co může diváka odvést z divadla dříve než vědomí, že se v něm mnoho nového už nedozví a že ho v něm nemá už co překvápít. [E]

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU
Nová svoboda, Ostrava

Glos ludu, Ostrava

ze dne 19. V. 1976

Poslední bezručovská premiéra této sezóny

Dialog o společných problémech

Dne 14. května uvedlo Divadlo Petra Bezruče v Ostravě svou poslední premiéru v této sezóně. Inscenaci strhující maďarské hry „Přísní milenci“, která je konfrontací názorů dnešních mladých lidí na lásku a život v manželství s jejich realizací, nastudoval hostující režisér Otakar Kosek na scéně Alexandra Rycheckého a s herci Štěpánkou Ranožovou, nositelkou vyznamenání Za vynikající práci, Renátou Doležalovou, Zdeňkem Žákem, letošním absolventem DAMU, Věrou Janků, Otakarem Prajznerem a Arnoštem Borovcem.

Hra je dramatickou prvotinou jinak zkušené spisovatelky Borís Palotaiové, která svou literární dráhu začala už jako studentka gymnázia v Košicích začátkem dvacátých let. Později se stala košickou dopisovatelkou ostravského komunistického listu Der Tag a stálou spolupracovnicí bratislavských Maďarských novin. V roce 1939 se vrátila zpět do rodného Maďarska, kde pak řadu let působila jako redaktorka budapeštského odborářského deníku Népszava. Od té doby vydala také dvaatřicet knih, románů, novel a povídek, napsala řadu rozhlasových her, filmových a televizních scénářů. Filmy Krejčárek, Větroplach, Já a můj dědeček, Slavnostní večere a Osudná záměna natočené podle jejích námětů a scénářů byly uvedeny i v Československu.

Autorčiným nejvlastnějším a hlavním tématem je mládež a střídání generací. Tomuto tématu zůstala věrna i ve svých sedmdesáti letech, kdy píše svou první práci pro divadlo, Přísní milence. Udivila však nejen silným divadelním cítěním, ale znovu pochopením mládí, jeho problémů i

způsobu života. Ve hře znovu oživila hrdiny své starší povídky Dvě struhadla. Na otázku, proč jsou její Milenci právě přísní a na koho, odpověděla maďarskému novináři: „Především sami vůči sobě. I vůči svým zásadám a citům. Prožívají přešťastný věk, kdy ještě nechápuou nutnost kompromisů. Proto dokáží být tak přísní. Název hry měl ostatně svůj vývoj. Dosud jsem vždycky předem znala tituly svých románů, povídek, novel. Tentokrát nikoli. Už jsem na hře pracovala, ale titul ještě nebyl, stále se měnil. Jednou to měla být Procházka po Mléčné dráze, potom jsem pomýšlela na „renovaci“ názvu Dvě struhadla, je totiž v mnohém směru velmi výstižný. Až nakonec jsem našla řešení: milenci... přísní... ano, to je ono! Přísní milenci! Jen si užijte svého práva na omyl! A to jsem jim dala na cestu do vínku...“

Na tutéž otázku odpověděl režisér Otakar Kosek: „Být přísný nejen ke svému okolí, ale především k sobě, vyžaduje značnou odvalu. Přitom přísnost ještě neznamená spravedlnost ani moudrost a pochopení. Nevylučuje omyly. Je jenom jednou ze vzácných podob vztahu k sobě i ostatním.“

Budapeštská premiéra Přísných milenců v Divadle Józsefa Katony udivila i odborníky zralostí tohoto dramatického debutu a diváky skutečně objektivním, nic si nezakrývajícím pohledem na dnešní mladou generaci. Tvůrci ostravské inscenace chtějí touto hrou navázat otevřený dialog se svým publikem o společných problémech.

VÁCLAV ČERVENKA

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘÍŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

OSTRAVSKÝ večerník,

Praktická zóna, Praha

14. V. 1976

Premiéra v DPB **PŘÍSNÍ MILENCI**

Dnes v 19 hodin uvede Divadlo Petra Bezruče v Ostravě premiéru hry Přísní milenci, která je zajímavou sondou maďarské spisovatelky Boris Palotaiové do citového života dnešních mladých lidí. Ústřední dvojici obsadil hostující režisér Otakar Kosek herci Renátou Doležalovou a Zdeňkem Žákem, letošním absolventem DAMU.

Další postavy hry, dva páry kontrastní k prvním, vytvořili Štěpánka Ranošová, nositelka vyznamenání „Za vynikající práci“, Arnošt Borovec, Věra Janků a Otakar Prajzner. Výtvarníkem inscenace je Alexandr Rychecký.

Boris Palotaiová není zrovna začátečnice v literatuře, vydala již 32 knih, románů, novel a povídek, napsala řadu rozhlasových her, filmových a televizních scénářů. K psaní pro divadlo však přistoupila až ve svých sedmdesáti letech.

Přísní milenci jsou její dramatickou prvotinou a je překvapující — i přes velké literární zkušenosti autorčiny — že jde o dílo skutečně vyzralé.

Palotaiová udivovala nejen silným divadelním citěním, ale i pochopením mládí, jeho problémů a způsobu života. Mládež a střídání generací je sice hlavním tématem celé její dosavadní tvorby, ovšem forma, jakou se jí podařilo promluvit o mladých tentokrát, zasluhuje zvláštní pozornost.

Přísní milenci mají všechny předpoklady stát se divácky úspěšnou hrou. Hovoří o lásce, a to současným, naprosto neromantickým jazykem. Vážné téma, v němž to nejednou nepříjemně zaskřípe drzou samozřejmostí mládí, je přitom prosynceno humorem, který hře dává velmi sympatický charakter.

(če)